

K E S K
KONNA
ÕIGUSE
KESKUS

Keskkonnaõiguse Keskus 2023: tähtsamad saavutused

Koostaja: Tarmo Treimann
Tänuõnad: Merilin Kaalma
Keeletoimetus: Merilin Kaalma
Kujundus, küljendus, infograafika: Piret Miina Roberg / Mudu
Fotod: Piret Miina Roberg, Maia-Liisa Anton

Keskkonnaõiguse Keskus, 2024

Keskkonnaõiguse Keskus (KÕK) on sõltumatu avalikes huvides tegutsev ekspertorganisatsioon. KÕKi juristid on juba üle 20 aasta aidanud inimestel, vabaühendustel, kohalikel omavalitsustel ja kogukondadel keskkonda kaitsta. Organisatsiooni töö keskmes on keskkonnavalased avalikud huvid ning õiglane ja läbipaistev otsustamine, et keskkonnaõigus päriselt toimiks ja tagaks sellise looduskeskkonna ning loodusliku mitmekesisuse, mis on kooskõlas inimeste tervise- ja heaoluvajadustega.

“Keskkonnaõiguse Keskus 2023: tähtsamad saavutused” võtab kokku tegevused või tulemused, mille KÕK on hinnanud kõige mõjusamateks 2023. aastal. Mõjusateks hindame näiteks tegevusi, mis on juba toonud või suure tõenäosusega toovad tulevikus kaasa muutuse keskkonnaõiguse praktikas.

Suur tänu kõigile klientidele, koostööpartneritele ja toetajatele, kes on aidanud meil nendeni jõuda!

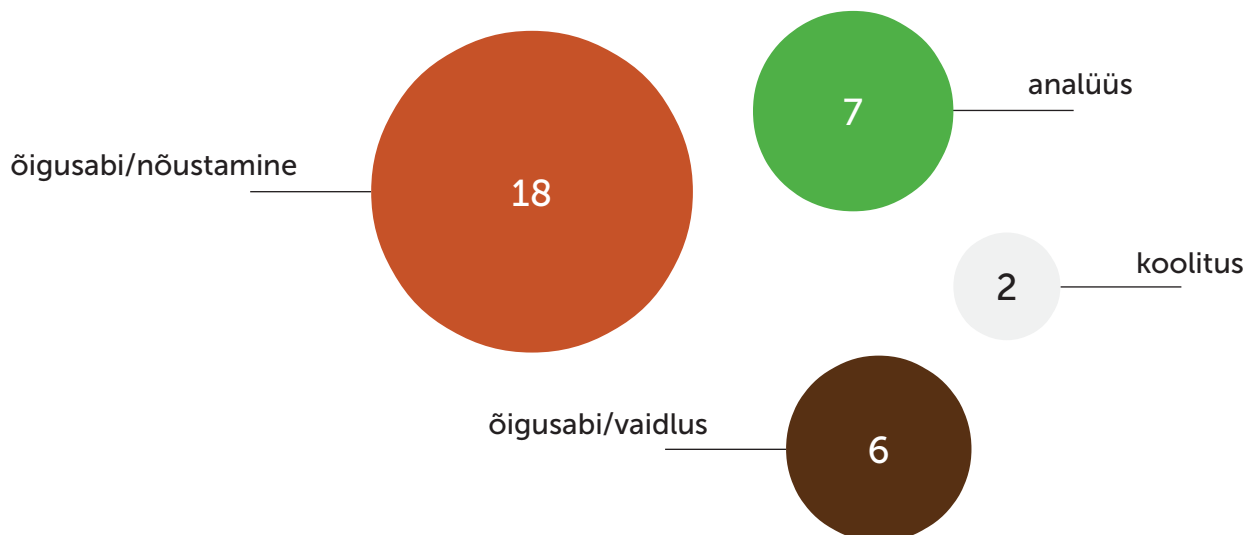

Nõustasime ja esindasime kliente 33 tasulise teenuse töös

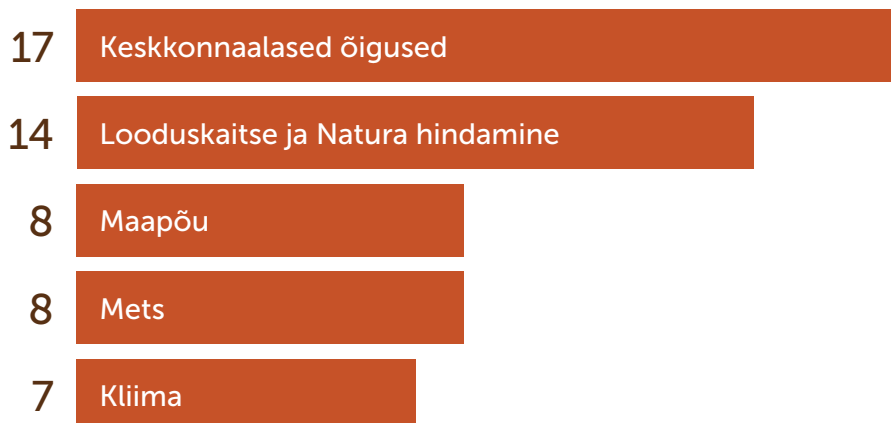
2023. aastal olid KÕKi tegevuste fookuses teemadena maapõu, kliima, mets, looduskaitse ja Natura hindamine ning keskkonnavalasid õigused.

Teenustena pakub KÕK koolitusi, õigusabi (õigusnõustamine ja -vaidlused) ning õiguslike analüüside ja juhiste koostamist. 2023. aastal moodustas neist suurima osa õigusnõustamine. Enim õigusabi pakkus ning -analüüse koostas KÕK looduskaitse ja Natura hindamise ning keskkonnavalaste õiguste valdkonnas.

Tasuliste teenuste liigid:

Tasulise teenuse jagunemine fookusteemade kaupa

Mõjusamad juhtumid ja arengud

Kliimaseaduse analüüs ja ümarlaud

KÕKi eksperdid koostasid Eestimaa Looduse Fondi tellimusel [Eesti kliimaseaduse perspektiivikuse analüüsi](#) ning osalesid 25. jaanuaril 2023. aastal toimunud ümarlaual „Millist kliimaseadust Eesti vajab?“ korraldamisel. Analüüsi ilmumise järel algatas Kliimaministeerium kliimaseaduse väljatöötamiskavatsuse, mis lähtus suures ulatuses koostatud analüüsist. Kliimaseaduse teema kerkis olulisena üles 2023. aasta sügisel Riigikogu valimiste kontekstis ning valitsus otsustas hakata Eestile kliimaseadust koostama.

Riigikohtu otsus, millega tühistati Enefit-280 õlithase ehitusluba

KÕKi juristid esindasid kodanikuliikumist Fridays For Future Eesti (MTÜ Loodusvõlu) Enefit-280 õlithasele antud ehitusloa vaidlustamisel, mis on esimene kliimaargumentidel põhinev kohtuasi Eestis. [11. oktoobril 2023 tühistas Riigikohus](#) õlithase ehitusloa. Kohtuotsus sisaldas mitmeid märgilisi seisukohti Eesti keskkonna- ja kliimaõiguse valdkonnas. Olulisemana saab välja tuua, et Riigikohtu otsus:

- kinnitas Eesti riigi kohustust kliimamuutuseid leevendada,
- selgitas, et kasvuhoonegaaside heide võib kujutada keskkonnoahtu,
- andis suuniseid, kuidas tuleb kliimamõjuga arvestada olulise süsinikuheitega, objektidele antavate keskkonnalubade puhul,
- tunnistas kliimaalaste õiguste seost inimõigustega,
- osutas kohustusele hinnata loamenetluses tegevuse tundlikkust kliimamuutuste tagajärgedele,
- selgitas keskkonnalubade väljastamise järjekorda ning järjestikustes planeeringutes ja lubades kliimamõju hindamise korda.

Õiguslik ülevaade ja konverents kliimamuutustega kohanemisest Eestis

KÕKi eksperdid koostasid õigusliku ülevaate „[Kliimamuutustega kohanemine ja kliimaalaste õiguste kaitse Eestis](#)” ning 22. novembril toimus konverents „[Aeg kohaneda kliimamuutusega, aga kuidas?](#)”, kus osales 65 inimest riigiasutustest, organisatsioonidest ja kohalikest omavalitsustest.

Konverentsil rääkisime, kuidas Eesti kohaneb muutuva kliimaga – kas planeerib meetmeid seal, kus vaja ja nii kiiresti, nagu vaja, milline on asutuste ja KOVde rollide ja vastutuse jaotus, kuidas jõuda tõhusate meetmeteni ja mis on täna meetmete rakendamise ahelas puudu. Juhtisime tähelepanu ka sellele, et kliimamuutustega kohanemine peab jõudma ka kliimaseadusesse.

Tegevusi toetas Euroopa komisjon projekti „Discussions and Actions on Climate and Environment” raames.

Kliimamõju hindamise juhised

Valmis juhised „[Soovitused kliimamõju hindamiseks KSHs ja KMHs ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks haldusotsustes](#)”. Suunis on mõeldud abivahendiks kohalikele omavalitsustele, otsustajatele, mõjuhindajatele, vabaühendustele ja teistele keskkonnamõju hindamisse kaasatud osapooltele. See aitab mõista, millised võimalused ja piirangud on kliimamõju hindamisel ja kliimakaalutluste arvesse võtmiseks otsuste tegemisel. Juhise otseseks mõjuks võib lugeda seda, et Riigikohus viitas sellele Enefit-280 õlitehase ehitusloa asjas tehtud otsuses.

Suunise koostamist toetas Avatud Eesti Fond koos Vabaühenduste Liiduga Aktiivsete Kodanike Fondist projekti “Kliimaargumentide arvestamine keskkonnamõju hindamisel” raames.

Natura hindamise korralduse muutmise eelnõu protsess

2023. a juunis prooviti kiirkorras vastu võtta seadusemuudatus, mis võimaldaks teatud juhtudel hinnata mõju Natura aladele eraldi, täismahus keskkonnamõju hindamist läbi viimata. Vajadus sellise muudatuse järele on põhimõtteliselt arusaadav kuid esitatud seaduseelnõu oli mitmes aspektis läbi mõtlemata. KÕKil õnnestus koostöös keskkonnaühendustega Riigikogu keskkonnakomisjoni veenda, et seadust sellisel kujul kiirkorras vastu ei võeta. Erandi tehti üksnes Natura hindamisele riigikaitselise erandi olukorras, süsteemsem muutus seaduses saadeti ministeeriumi põhjalikumale läbimõtlemisele.

RMK rolli ja kohustuste selginemine raiete planeerimisel

2023. aasta veebruaris valmis KÕKi ja ELFi koostöös õigusanalüüs „[RMK roll ja kohustused metsakasutuse otsuste tegemisel](#)”, milles leiti, et RMK ei ole õiguslikult vormilt riigiettevõtte vaid haldusorgan. See järeldus leidis kinnitust ka ülejäänud aasta jooksul kujunenud kohtupraktikas (nii KÕKi esindusega kui muudes kohtuasjades). Kohus leidis, et RMK ei saa olla kohtuprotsessi kaasatud kui kolmas isik, vaid üksnes kui kaasatud haldusorgan. Seetõttu rakendus kohtupraktikas välja kujunenud reeglille kohaselt RMK kui haldusorgani advokaadikulusid ei saanud neis vaidlustes kaebajalt välja mõista.

7 uudiskirja numbrit

Üks KÕKi tuntumaid "kaubamärke" on [Eesti ainus keskkonnaõiguse uudiskiri](#), mida KÕK on välja andnud alates 2012. aastast. 2023. aastal ilmus uudiskiri seitsmel korral ning uudiskirjal oli aasta lõpuks tellijaid üle 600, lisaks veebist lugejatele. Tellijate hulgas on enim on ametnikke, kuid leidub ka näiteks ettevõtjaid, advokaate ja teisi keskkonnahuvilisi.

Kolm lugejaid enim köitnud uudist 2023. aasta uudiskirjast

I

Kõige populaarsem oli novembris välja läinud uudiskirja erinumber õli-tehase kohtuasja teemal. Uudises olevale riigikohtu lahendile klikiti lausa 435 korda. Uudiskirjaga saab lähemalt tutvuda [siin](#).

II

Populaarne oli ka juunis ilmunud artikkel "Riigikohus: kaugeleulatuvad järeldused uuringust viisid vigase otsuseni detailplaneeringu mõju hindamisel (3-21-125)". Artikkel käsitles Riigikohtu 23. märtsi otsust seoses Veiko Ulmi kaebusega Viimsi valla kehtestatud detailplaneeringu peale. Riigikohus leidis, et ringkonnakohus tegi liiga kaugeleulatuvaid ja vigaseid järeldusi uuringust, millega hinnati detailplaneeringu mõju rohevõrgustiku toimimisele. Samuti leidis riigikohus, et ringkonnakohus ei põhjendanud piisavalt, kuidas ei kahjusta detailplaneeringu elluviimine oluliselt Lubja maastikukaitseala kaitse-eesmärke. Uudist saab lugeda [siin](#).

III

Lisaks pakkus uudiskirja lugejatele huvi ka novembri uudiskirjas ilmunud artikkel "Riigikohus: RMK on haldusorgan ega saa osaleda metsateatiste vaidluses kolmanda isikuna (RKHKm 3-21-1203)". Riigikohus tegi 21. novembril [määruse kohtuasjas 3-21-1203](#), milles tagastas RMK kassatsioonkaebuse ja võttis olulise seisukoha seoses RMK rolliga metsateatiste vaidlustamise menetluses. Kohtuvaidluses oli MTÜ Eesti Metsa Abiks (EMA) vaidlustanud Ontika loodusala ja maastikukaitsealal RMKle välja antud raielood. Tallinna halduskohus ja ringkonnakohus andsid õiguse EMale, RMK esitas edasikaebuse riigikohtusse. Riigikohus leidis aga, et RMK kassatsioonkaebus tuleb tagastada, kuna RMKd ei saanud kohtumenetluses kaasata kolmanda isikuna, vaid on haldusorgan, kes osaleb halduskohtumenetluses riigi nimel. Seetõttu ei saanud RMK esitada iseenda nimel ka kassatsioonkaebust. Täispika uudisega saab tutvuda [siin](#).

60 meediakajastust

2023. aastal oli KÕKi tegevuse kohta kokku 60 meediakajastust.

Meie jaoks tähtsamad kajastused olid näiteks:

Analüüs: Eesti vajab tugevat kliimaseadust. Postimees, 19.01.2023

Keskkonnaõiguse Keskuse (KÕK) koostatud analüüs „Eesti kliimaseaduse perspektiivikus“ toob välja, et Eesti praegune kliimaalne õiguslik regulatsioon on hekiline ning ebapiisav riigi kliimaeesmärkide saavutamiseks. Analüüsi üks autoreist KÕKi õigusekspert Kärt Vaarmari selgitas, et Eesti kliimaeesmärgid on kirjas mitmes erinevas dokumendis, mis on sageli kas omavahel vastuolus või sisult vananenud. KÕKi poolseks kõneisikuks Kärt Vaarmari, õigusekspert. Loe lisaks [siit](#).

Keskkonnaõiguse Keskusel on valminud suunis kliimamõju hindamiseks ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks. Bioneer, 29.03.2023

Keskkonnaõiguse Keskusel on valminud suunis, mis annab soovitusi kliimamõju hindamiseks KMHs ja KSHs ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks haldusotsustes. Suunis on mõeldud abivahendiks kohalikele omavalitsustele, otsustajatele, mõjuhindajatele, vabaühendustele ja teistele keskkonnamõju hindamisse kaasatud osapooltele. See aitab mõista, millised võimalused ja piirangud on kliimamõju hindamisel ja kliimakaalutluste arvesse võtmiseks otsuste tegemisel. Triin Jäädmaa, õigusekspert. Loe lisaks [siit](#).

Uuring: Eesti elanike arvates ohustab kliimamuutus nende elu ja tervist.

Delfi, 15.06.2023

Värskest arvamusuuringust selgus, et Eesti elanikud on mures kliimamuutuse tagajärgede pärast. Keskkonnaõiguse keskuse (KÕK) hinnangul viitavad uuringu tulemused selgelt, et Eesti inimestel puudub kindlustunne, et riik valmistuks piisavalt kliimamuutuse tagajärgedega toimetulekuks. Uuringu järgi on 78% inimestest mures kliimamuutuse tagajärgede pärast maailmas ning 68% Eesti elanikkonnast nõustub, et kliimamuutuse tagajärjed mõjutavad nende tulevikku negatiivselt. Eeskätt ollakse arvamusel, et ohus on õigus tervise kaitsele (39%) ning elule (36%). KÕKi poolne kõneisik **Triin Jäädmaa**, õigusekspert. Loe lisaks [siit](#).

Metsakaitsjad ei pea kandma RMK kaasuse kohtukulusid.

Bioneer, 28.06.2023

Riigikohus otsustas 27. juunil juba kolmandat korda, et ei võta menetlusse RMK järjekordset määruskaebust, millega RMK vaidlustas ringkonnakohtu otsuse jätta RMK kohtukulud RMK enda kanda. KÕKi poolseks kõneisikuks **Kärt Vaarmari**, õigusekspert. Loe lisaks [siit](#).

Keskkonnaõiguse Keskuse koolitused 2023. aastal

Kohalike omavalitsuste õigused ja võimalused maavara kaevandamise lubade menetlustes (kontakt)

Sihtrühm: KOV ametnikud

Koolitajad: Kärt Vaarmari (KÕK), Marilin Palts (KÕK)

Osalejate arv: 5

Kliimastreigist Riigikohtuni (kohapealne)

Sihtrühm: Tudengid

Koolitaja: Triin Jäädmaa (KÕK)

Osalejate arv: 31

Mida saan mina teha kliima heaks? (kontakt)

Sihtrühm: Õpilased, tudengid

Koolitajad: Triin Jäädmaa (KÕK), Madis Vasser (ERL)

Osalejate arv: 12

KÕKi inimesed 2023

Kaarel Relve
õigusekspert

Katre Liiv
kommunikatsioonijuht

Kertu Birgit Anton
juristi abi

Kärt Vaarmari
õigusekspert

Marilin Palts
õigusekspert

Tarmo Treimann
*tegevjuht ja
juhatuse liige*

Triin Jäädmaa
õigusekspert

Nõukogu:

Airi Andresson
Kadri Tillemann
Maris Jõgeva
Silvia Lotman